

AJÁNLÓ

drogkutató
intézet

FRADI SULIGA: SPORT ÉS BŰNMEGELŐZÉS

Komplex személyiségfejlesztő program
a Ferencvárosi Torna Club
szervezésében

DR. MOLNÁR ISTVÁN JENŐ PH.D.

Bevezetés

A sport évezredek óta részét képezi az emberi együttéléseknek, régészeti leletek, emlékiratok, dokumentumok, eszközök sokasága bizonyítja, hogy a szórakozást és a szórakoztatást jelentő tevékenység nélkül szinte egyetlen kultúra sem létezett. Elég, ha csak az ókori görög olimpiákra vagy a római gladiátor játékokra gondolunk. A sport korszaktól függetlenül volt képes tömegeket megmozgatni, s lett állandó jellemzője társadalmainknak.

Az ember, amióta csak emberré vált az evolúció hosszú és végtelen folyamatának egyik eredményeként, azóta verseng. A verseny, a győzelem és a győzni akarás az emberiség lételeme, amelynek árnyoldala mellett megannyi pozitív változást is köszönhetünk. A sporttörténészek többféle elméletet is kidolgoztak arra vonatkozóan, hogy milyen célból kezdhettek el sportolni elődeink. Az egyik a játékelmélet, amelynek alapja épp a versengés iránti vágy és szeretet. A másik az ún. energiafelesleg-elmélet, mely szerint őseinknek először az ókori időkben lehetett szabadideje, amelyet szórakozásra fordíthattak. Vannak olyan elképzelések is, melyek szakrális-spirituális előzményeket tulajdonítanak a

sportnak, azaz a kezdetleges vallási szertartásokból és az őskori-óskori hiedelemvilágokhoz tartozó tevékenységekből alakult ki a sport, mely így lassan elvesztette eredeti, hitbéli céljait (Erdősi, 2009).

Egy biztos: az ember mindig is olyan dolgokkal töltötte a szabadidejét, amely élményt, szórakozást jelentett számára. A sport ugyanakkor nemcsak játék, nem kizárólag szórakozás. Annál sokkal több! A sport az egyént fejleszti, méghozzá olyan individuummá, a társadalom olyan tagjává, aki képes a kitartásra, a nemet mondásra, a szabályok elfogadására, valamint a társakkal történő együttműködésre, ily módon a közösség normáinak internalizálására is (Diószegi-Molnár, 2018:5).

A sport tehát kiválóan alkalmas a szociális kompetenciák fejlesztésére, amelyek nélkülözhetetlenek a bűnmegelőzés fundamentumát képező biztonságtudatos gondolkodás és viselkedés kialakításában. Ezen összefüggés felismerése készítette a jogalkotókat arra, hogy a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013-2023) szóló 1744/2013. (X.17.) Korm. határozat (a továbbiakban: Stratégia) gyermek- és ifjúságvédelem prioritásán belül feladatként rögzítsék a sport és a bűnmegelőzés kapcsolatának erősítését, elsősorban a leendő testnevelő tanárok és edzők képzése által. A Stratégia mindezt a következőképp foglalja össze:

„Az ifjúság erkölcsi fejlesztése a sport egyik fontos feladata is. Az erkölcsfejlesztő feladatát a sport a benne rejlő sajátosságokon keresztül eredményesen oldhatja meg, ugyanis a csoportba való beilleszkedés, a szabályok betartása, egymás támogatása, a gyengébbek segítése, a kölcsönös bizalom, hogy az eredmények elérésében mindenki a tudása legjavát adja, a közös célok, a hagyományok ápolása, a sport törvényeinek önkéntes elfogadása, betartása, a kollektíva hírnevének növelése közös erőfeszítések eredménye”.

Külföldi minta

A Community Champions League ([www.https://www.communitychampions-league.eu/](https://www.communitychampions-league.eu/)) holland kezdeményezés, amelyet közel 10 évvel ezelőtt a Feyenoord és NAC Breda csapatai indítottak útjára. A program jelenleg egy nyolc európai ország, tíz városában, helyi szinten szervezett szociális kompetenciák fejlesztésére is hangsúlyt helyező futballverseny, ahol a résztvevő csapatok a fair play, az egymásra odafigyelés és támogatás, továbbá a közösségi tevékenységekben való önkéntes részvétel révén több pontot szerezhetnek, mint a futballmérkőzések megnyerésével. A projektet az European Football for Development Network (EFDN) koordinálja tíz holland, angol, skót, norvég, portugál, belga, német, valamint 2019 óta a Ferencvárosi Torna Clubbal együttműködve.

Az Erasmus+ által finanszírozott program célja a társadalmi kohézió, az oktatás és az önkéntesség előmozdítása a sporton keresztül. A program lehetőséget biztosít a különböző kultúrákból érkező emberek számára, hogy találkozzanak, kapcsolatokat és barátságokat építsenek, miközben az erőszak, a rasszizmus és az intolerancia megelőzésével lebontják a korlátokat.

A program megálmodói kiemelt jelentőséget tulajdonítanak a kulturális megértésre, elfogadásra, amelynek remélt eredménye a kölcsönös tisztelet, miközben bizalmat és erős kapcsolatokat épít a résztvevők között.

A célcsoportot a 8 és 16 év közötti fiúk és lányok képezik. A tisztességes játék, a tisztelet és a tolerancia azok az értékek, amelyek a program partnerei által szervezett versenyek és közösségi tevékenységek során hangsúlyosan megjelennek. A helyi közösségi ligák összehozzák a különböző háttérű fiatalokat ugyanabból a városnegyedből, hogy csapatként versenyezzenek a város más részeiből származó társaikkal, így

válhatnak közösségük bajnokaivá. Ezek a városi szintű versenyek társadalmi kohéziót eredményeznek, és értékes életvezetési készségeket tanítanak a résztvevőknek.

A program deklarált célkitűzései a következők:

- A kirekesztés és az erőszak elleni küzdelem a sportban.
- Társadalmi elfogadás a sportban és a sporton keresztül.
- A társadalmi kohézió előmozdítása a sporton keresztül.
- Az aktív polgári szerepvállalás előmozdítása.
- Az önkéntesség előmozdítása a sportban.
- A szülők és a szomszédok pozitív bevonásának előmozdítása.
- A résztvevők társadalmi és hídképző tőkéjének növelése.
- A városokat jellemző fiatalkori bűnözés csökkentése.
- Értékes életvezetési készségek megtanítása.
- Az egészséges életmód népszerűsítése

Hazai adaptáció – Fradi SuLiga kezdeményezés

2019-ben, az Európai Unió Erasmus+ Sport Programjának támogatásával indította el rendhagyó, fiataloknak szóló közösségi programját, a Fradi SuLigát a Ferencvárosi Torna Club, olyan neves sportegyesületek mellett, mint a Chelsea FC, az FC Bruges, a Werder Bremen, a Benfica vagy a Feyenoord.

A Fradi SuLiga igazodva az „anyaprojekt” célkitűzésihez és szellemiségéhez olyan különleges bajnokság, amit nem pusztán a pályán elért eredményekkel lehet megnyerni, hanem a sikeres szereplés feltétele az aktív közösségi részvétel, a sportszerű magatartás is. A programban résztvevő fiatalok a mérkőzésnapok mellett számos önfejlesztő csoportos foglalkozáson vesznek részt.

A hazai célkitűzések a pontszámítási rendszeren keresztül jól nyomon követhetőek, amelynek táblázata transzparens módon elérhető a Fradi honlapján (URL2). E táblázatból kiolvasható,

hogy a győzelemért járó 3 ponthoz képest többet ér a közösségi csapatépítő tréningeken való részvétel, a pálya takarítása, rendben tartása, az ellenfelek megvendégelése vagy éppen a workshopokon való részvétel.

2022-től a Fradi SuLiga a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács szakmai segítségével és támogatásával szintet lép és országos méretű versenysorozattá változik. A Program az elkövetkező másfél évben 4 megye (Pest, Baranya, Bács-Kiskun és Jász-Nagykun-Szolnok) iskoláinak részvételével valósul meg. A résztvevő, több mint 600 fiatal a mérkőzésnapok mellett bűnmegelőzési, drogprevenciós, erőszak- és konfliktuskezelés, fair play, valamint közösségfejlesztő interaktív előadássorozaton vesz részt. A szervezők célja a résztvevők társadalomba történő integrálása, a helyi közösségek és a sport által történő nevelés erősítése.

A Fradi SuLiga program 2022 őszén meginduló versenynapokat forgószínpad-szerűen szervezi meg. Amíg két csapat a pályán küzd meg egymással, addig két-két csapat különböző felvilágosító, tájékoztató, de interaktív foglalkozáson vesz részt. Ettől az évtől kezdve a fair play és cyberbullying témaköre mellett a drogprevenció is fókuszba kerül. Az ezzel kapcsolatos foglalkozásokat a Drogkutató Intézet munkatársai tartják majd.

Fentiekén túl a programban résztvevő gyerekek megtekinthetik majd a Karaván Színház, Tóth Géza által rendezett I'm online című darabját (<http://karavanma.hu/eloadasaink/im-online/>), valamint a résztvevői lehetnek a Kalandok és álmok Szakmai Műhely Fegyvertelen játszótárs – erőszak-megelőző és konfliktuskezelői képzésén is (<https://www.kalandokesalmok.hu/fegyvertelen-jatszotars-eroszak-megelozo-es-konfliktuskezeloi-kepzes-budapest-2022-november-11-12-13/>).

Valamennyi eseménynapot a Ferencvárosi Torna Club valamelyik aktív vagy korábbi sportolójának részvétele teszi

emlékezetessé, valamint a programban résztvevő fiatalok rendszeresen részt vehetnek a klub különböző sporteseményein is. A Fradi SuLiga legjobb csapatai 2022-2023 tavaszán nagyszabású tornán vehetnek részt, melynek helyszíne a Groupama Aréna lesz (URL1).

Hazai kitekintés – a prevenció és a sport kapcsolata

A Magyarországi Éjféλι Sportbajnokságok Egyesülete (MÉSE) Alapító Okirata szerint 2014-ben került megalakításra, amelynek eredményeképp egy hazánkban egyedülálló, de szintén külföldi mintán alapuló kezdeményezés indult útjára. Az alapötlet G. Van Standifer nevéhez köthető, aki az Egyesült Államok Maryland nevű városában azt tapasztalta, hogy a fiatalkori bűnözéssel összefonódó kábítószer-kereskedelem a naplemente utáni időszakban, este kilenc és hajnali három óra között virágzik a legjobban. Az utcán ekkor lézengő fiatalok nagyobb eséllyel keveredtek "balhéba", mint nappal kódogró társaik. Standifer elhatározta, hogy prevenciós céllal, az adott időintervallumban sportfoglalkozásokat, éjszakai kosárlabda-mérkőzések rendez az utcán céltalanul csellengő, tétlenül bóklászó fiatalok számára. Ennek eredményeképpen, egy év leforgása alatt az adott régióban felére csökkent a fiatalkorú bűnözés. A program pozitív eredményeit látva, nem egészen két éven belül az Egyesült Államok csaknem minden tagállamában működni kezdtek a hasonló, prevenciós jellegű sportklubok (Sztankovics, 2016:4).

A MÉSE részben e módszertant felhasználva indította meg programjait a pandémiát megelőző időszakban. A módszer leírásában a szervezők hangsúlyozzák: a fő cél, „hogya legveszélyesebb időszakban, péntek és szombat este legyen lehetősége elmenni egy kiskamasznak egy olyan helyre, ahol mindenféle komoly előképzettség nélkül, utcai ruhában, pénz nélkül tudjon valamit sportolni. Ha megéhezik, vagy

megszomjazik akkor kapjon enni és innivalót. Izgalom keresésében pedig a versenyt találja meg és így nem lesz szüksége egyéb más rossz utat választania” (URL4). Hangsúlyozásra kerül az is, hogy a foglalkozásokat káros szenvedélyektől mentes helyszínen kell lebonyolítani. Nem diszkóban és nem kocsmában.

A MÉSE munkatársai az elmúlt években számtalan éjszakai rendezvény megvalósítói voltak, honlapjuk azonban jelenleg arról árulkodik, hogy a pandémia óta leálltak a szervezések. Reméljük, hogy megtorpanásuk csak időszakos.

2018-ban a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács, valamint a Testnevelési Egyetem együttműködésének eredményeképp szabadon választható tantárgyként indult meg a Bűnmegelőzés helye és szerepe a sportfoglalkozásokon című foglalkozás, amelynek kifejezett célja a jövő testnevelői és edzői karának prevencióorientált képzése, módszerekkel történő ellátása, valamint a gyermekvédelmi jelzőrendszerben betöltött szerepek tisztázása, megvilágítása. A tantárgy oktatásának további céljai között szerepel többek között az, hogy rávilágítson a sport és a sporton kívüli élethelyzetek összefüggéseire, illetve azok felhasználásával a személyiségfejlesztés lehetőségeire, amelynek alapja az egyén és az egyének alkotta közösség (URL3).

A „testnevelők” példaképként, mentorként és modellként is szolgálhatnak a fiatalok számára, és a mozgás, a sport segítségével képesek azokat a szociális kompetenciákat fejleszteni, attitűdváltozásokat elérni, amelyek a bűn- és drogmegelőzésben is oly fontosak, mint például a problémamegoldás, a szabálykövetés, a hasznos részvétel a csapatmunkában, az agresszió-levezetés, az erőszakmentes konfliktusmegoldás, a tisztelet, az elismerés, a korrektség, a megszerzett tudás alkalmazása és az öröm. Mindehhez azonban nem elég csupán a tananyag átadása, hanem az egyes sportfeladatokat kerettörténettel felruházva értékes

beszélgetéseket is vezethet az oktató, átgondolva a fejlesztendő területeket, valamint azt, mire van szüksége az adott csoportnak. Így, egy kis „fűszerezéssel” tudatosítani lehet azokat a lehetőségeket, amelyek segítségével határozottabban, felelősségteljesebben hoz döntéseket a fiatal, a játékosság becsempészésével élményeket adhat az óra, az edzés, továbbá közös emlékek is születnek, amelyekhez visszanyúlhat tanár, edző, diák egyaránt.

2021 őszén a Magyar Labdarúgó Szövetség (a továbbiakban: MLSZ) edzőképzési tematikájába bekerült a bűnmegelőzés és gyermekvédelem témaköre is. A Magyar Labdarúgó Szövetség (a továbbiakban: MLSZ) ELN-85/2021 (04.21.) számú elnökségi határozata alapján a 2021. május 1-jétől hatályos Tanulmányi-, Vizsga- és Továbbképzési Szabályzat (a továbbiakban: TVTKSZ) értelmében az UEFA Edzőképzési Konvenció 2020. évi kiadásának útmutatása szerint az MLSZ Oktatási Központja két új tanfolyamot indít a jövőben: UEFA C és UEFA Youth B. Mindkét tanfolyam – összhangban az MLSZ Elnökségének célkitűzéseivel – a pre-akadémiai korosztályok képzésére fókuszál: előbbi az U6-U13 korosztályok kibővített képzési anyagát tartalmazza, utóbbi speciálisan az U10-U15 közötti korosztályokra koncentrál.

Mindemellett, a jövőben az MLSZ Grassroots C és MLSZ Amatőr C tanfolyamok összevonásra kerülnek és MLSZ Grassroots Alap néven folyik tovább az oktatás. Ezen tanfolyam a Grassroots szemlélet további erősítését, valamint a Grassroots labdarúgás teljes vertikumának lefedését szolgálja. Az MLSZ az új képzési rendszer felállításakor igényként jelölte meg a gyermekvédelmi képzés tartását, amely több tanfolyam esetében is jelentkezési feltételként került rögzítésre a már említett TVTKSZ-ben. Az elmúlt egy évben közel 50 képzés során, több mint 1000 leendő edző ismerkedhetett meg ezirányú felelősségével, valamint a beavatkozási lehetőségekkel.

Források:

Diószegi Judit – Molnár István Jenő (2018). A bűnmegelőzés helye és szerepe a sportfoglalkozásokon Belügyminisztérium, Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács, Budapest

Erdős Zoltán (2019). Sporttörténet Csanádi Árpád Általános Iskola Középiskola és Pedagógiai Intézet, Budapest

Szankovics Ágnes (2016). Éjszakai sport a gyermekvédelem tükrében – Az éjféli pingpongbajnokság, a prevenció egyik lehetséges eszközének bemutatása és hatékonyságvizsgálata Doktori értekezés, Testnevelési Egyetem, Budapest

URL1: <https://www.fradi.hu/szolgáltatások/fradi-suliga/a/a-programrol> (letöltés ideje: 2022. május 24.)

URL2: <https://www.fradi.hu/szolgáltatások/fradi-suliga/a/tabella> (letöltés ideje: 2022. május 24.)

URL3: <https://tf.hu/hirek/hirek/10679-bunmegelozes-helye-es-szerepe-a-sportfoglalkozasokon> (letöltés ideje: 2022. május 24.)

URL4: https://www.holdsugar.hu/mult/konferenciak/2007_MESE_7_pont.pdf (letöltés ideje: 2022. május 24.)